

KONGRESI, SIMPOZIJI, DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

Mednarodni znanstveni posvet Bolgarija na poti v EU. Uspehi in neuspehi.

Dunaj, 10. – 11. maj 2001

Bolgarski znanstveni inštitut v Avstriji, Društvo prijateljev hiše Wittgenstein in dunajski Ost- und Südosteuropa Institut s svojimi izpostavami v Budimpešti, Ljubljani in Sofiji so v prvi polovici maja 2001 pripravili mednarodni posvet o uspehih in težavah Bolgarije na poti v Evropsko unijo. Simpozij sta podprli tudi bolgarska ambasada in dunajski magistrat, referenti pa so bili večinoma iz Bolgarije, nekaj je bilo tudi Avstrijcev ter po en predstavnik Madžarske in Slovenije. Posvet se je odvijal v bolgarskem trgovskem predstavništvu, ne pa v Wittgensteinovi hiši, ki je sicer sedež bolgarskega znanstvenega inštituta in tudi Društva prijateljev hiše Wittgenstein. Gre za hišo znanega avstrijskega filozofa Ludwiga Wittgensteina (1889–1951), ki je to hišo zgradil po načrtih arhitekta Paula Engelmana v letih 1926–1929. Hišo je filozof sicer dal zgraditi za svojo sestro Margarethe Stounborough in je pri načrtovanju tudi sam dejavno sodeloval. Hiša je kmalu postala eno središč kulturnega življenja na Dunaju in tudi zbirališče pripadnikov Wittgensteinove filozofske smeri Wiener Kreis. Vila je zgrajena v kubističnem stilu, leta 1971 je bila prodana, kmalu nato pa proglašena za kulturni spomenik in 1975 jo je kupila bolgarska država in jo do zadnjih detajlov restavriral v stilu, kot je bila zgrajena, danes pa je spet potrebna precejšnje obnove. V hiši je poleg inštituta tudi kulturni oddelek bolgarske ambasade, v koncertni dvorani prirejajo koncerte, vrstijo se okrogle mize, prirejajo razstave likovnikov, predvsem bolgarskih.

Bolgarski znanstveni inštitut na Dunaju se sooča s kar hudimi finančnimi težavami, kljub temu pa še kar pogosto prireja mednarodna znanstvena srečanja, katerih rezultati so vedno objavljeni v posebni publikaciji. Mimogrede naj omenim, da je prav v dneh simpozija izšla tudi za slovenske slaviste zanimiva knjiga Vladka Murdarova *Die Wiener Slawistik und die bulgarische Sprachwissenschaft 1822–1849–1918*, v kateri so obširno obravnavani tudi Jernej Kopitar, Fran Miklošič, Karel Štrekelj in Vatroslav Oblak in njihovi odnosi z bolgarskimi slavisti.

Predstojnica bolgarskega znanstvenega inštituta *Antoaneta Čolakova*, ki je moja dolgoletna znanka, me je tudi pregovorila, da sem na tem simpoziju sodeloval, saj se je ukvarjal z obdobjem, ki je daleč od mojega znanstvenega zanimanja. V začetku je bilo sicer dogovorjeno, da naj bi govoril o bolgarsko-slovenskih odnosih od srede devetnajstega stoletja naprej, nazadnje pa je bila želja organizatorjev, da naj bo to le kratek uvod, sicer pa naj bi se osredotočil na desetletje od nastanka slovenske države, in sicer je bolgarska stran to utemeljevala tako, da jih še posebej zanima, kakšni so bili odnosi Bolgarije z majhno in v približevanju Evropi uspešno Slovenijo, s katero Bolgarija nima spornih točk. Ljubezniva pomoč gospe Martulaki z našega zunanjega ministrstva mi je omogočila, da sem lahko predstavil odnose med Bolgarijo in Slovenijo od nastanka samostojne Slovenije, in sicer na politični, gospodarski in kulturni ravni.

Simpozij se je začel s pozdravnimi besedami bolgarskega veleposlanika v Avstriji *Kirila Kaleva*, pozdravila nas je zdaj že bivša direktorica dunajskega Ost- und Südost Instituta *Waltraud Heindl*, pa predsednik društva Prijateljev hiše Wittgenstein *Andreas Schwarcz* in nazadnje še direktorica bolgarskega znanstvenega inštituta na Dunaju *Antoaneta Čolakova*. Prvi sklop referatov je bil namenjen predstavitvi bolgarskega strankarskega življenja, in sicer je *Georgi Markov* z inštituta za zgodovino bolgarske akademije znanosti govoril o »evropeizaciji« bolgarskih političnih strank, *Mihail Gruiev* s sofijske univerze Klimenta Ohridskega o strankarskem sistemu v Bolgariji od 1944 do 1948, kar je označil za čas od krize k transformaciji, *Dobrin Kanev* z nove bolgarske univerze v Sofiji pa je govoril o političnih strankah in strankarskem sistemu po letu 1989.

Popoldanski del prvega dne je bil posvečen položaju narodnih manjšin, pri čemer je *Valerij Stojanov* z zgodovinskega inštituta bolgarske akademije znanosti govoril o narodnih manjšinah v Bolgariji v luči zgodovine in se ozrl na današnje stanje. *Irena Ilieva* s pravnega inštituta bolgarske akademije znanosti je poročala o aktualnem položaju pravne zaščite tistih bolgarskih državljanov, katerih materinščina ni bolgarski jezik, *Peter Krasztev* s centralne evropske univerze v Budimpešti je svoj referat namenil razpravljanju, če je na Balkanu možna splošna rešitev vprašanja narodnih manjšin. Omenim naj, da je *Ilieva* opozorila, da ji rezultati zadnjega bolgarskega štetja prebivalstva iz leta 2001 še niso bili docela dostopni, pač pa bodo upoštevani v tiskani različici referata. Za nas je zanimiv podatek, da je bilo po štetju prebivalstva 1991 v Bolgariji 66 Slovencev.

Dopoldanski del drugega dne simpozija je bil namenjen položaju šolstva in znanosti. Le moj referat se ni dotikal tega vprašanja. *Karin Liebhart* (OSI-Ost-und Südost Institut Dunaj) je pripravila referat o ženskih študijah po letu 1989, *Peter Bachmaier* (OSI) je razpravljal o šolski politiki in šolskem sistemu po letu 1989 in opozoril na težave velikih inštitutov (bolgarska akademija znanosti je imela do leta 1989 n.pr. kar 14.000 sodelavcev), manjša se tudi število univerz in visokih šol, ki jih je bilo do 1989 kar neverjetnih 42. *Gert Dressel* z dunajskega Institut für interdisziplinäre Forschung und Fortbildung je imel referat o sodelovanju med avstrijskimi in bolgarskimi znanstveniki v zadnjih desetih letih.

Zadnji del simpozija je bil namenjen temam o gospodarskih, vojaških in političnih vidikih prizadevanj Bolgarije, da se vključi v NATO in EU. Tako je *Emil Cenkov* (Center for the Study of Democracy iz Sofije) govoril o varnostnih prioritetah Bolgarije po letu 1989, *Todor Balabanov* (Institut für Höhere Studien, Dunaj) je opozoril na težave pri gospodarskem prestrukturiranju, *Michael Geistlinger* (Institut für Völkerrecht und internationale Organisationen, ki spada pod univerzo v Salzburgu) pa je ocenjeval poročilo o izpolnjevanju političnih kriterijev za vstop v EU, ki je bilo narejeno leta 2000.

Simpozij je dal kar soliden pregled razvoja Bolgarije od leta 1989, organizatorji so obljubili, da naj bi zbornik referatov izšel jeseni 2002 in če bo res tako, bo to prav zanimiv in aktualen pregled dobršnega dela najnovejše bolgarske zgodovine.

Franc Rozman

Mednarodna znanstvena konferenca »Vojska in vojaški faktor v državah in družbi jugovzhodne Evrope od 18. do 20. stoletja«

Zadar, 13. – 15. september 2001

Sredi septembra 2001 je bila v Zadru mednarodna konferenca, ki po številu sodelujočih sicer ni bila velika, vendar je dala zanimive znanstvene rezultate in obeta, da ji bodo sledile še prihodnje. Projekt je namreč načrtovan širše in izhaja iz ugotovitve, da se je zgodovino pisje jugovzhodne Evrope po letu 1989 bolj malo ukvarjalo z vlogo vojske v socialnem, političnem in kulturnem razvoju tega področja. To zanemarjanje toliko bolj vzbuja začudenje, ker je bilo delovanje vojaškega faktorja od 18. stol. pa vse do danes zelo odločilen dejavnik pri različnih procesih zgodovinskega razvoja tega področja. Vojaška vprašanja pa tudi danes niso izgubila veljave. Izoblikoval se je poseben projekt, ki sta ga vodila Catherine Horel z zgodovinskega inštituta Pierra Renouvina univerze v Parizu ter Drago Roksandi, profesor za novejšo zgodovino na filozofski fakulteti v Zagrebu. Pri organizaciji konference so sodelovali tudi francoska ambasada v Zagrebu, hrvaška ambasada v Parizu, raziskovalna skupina Integracija in kooperacija v Evropi s pariške univerze, dunajski Inštitut za vzhodno in jugovzhodno Evropo, francoski nacionalni center za znanstveno raziskovanje, francosko zunanje ministrstvo, francosko zastopstvo pri NATO in hrvaško ministrstvo za znanost in kulturo. Reči je treba, da kljub sodelovanju tako eminentnih institucij organizacija konference ni bila lahka in nazadnje tudi vseh prijavljenih referentov v Zadru ni bilo. Tudi sam potek konference ni minil brez spodrseljave, med katerimi je bil večji ta, da skoraj ni bilo časa za diskusijo, kar pa sicer ni nič novega, in da ni bilo obljubljenega